

EXPUNERE DE MOTIVE

la propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 201/2016 privind stabilirea condițiilor pentru fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de modificare a Legii nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor din tutun, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor din tutun

1. Descrierea situației actuale

În ultimii ani, țigarele electronice de unică folosință au cunoscut o răspândire accelerată pe piața din România, fiind comercializate într-o formă extrem de atractivă pentru consumatori tineri: dispozitive de dimensiuni reduse, ușor de ascuns, cu aspect colorat, denumiri comerciale inspirate din dulciuri, fructe, băuturi răcoritoare, deserturi sau produse de divertisment, ambalaje stridente și prezentări vizuale care le îndepărtează de percepția unui produs cu risc pentru sănătate.

Aceste produse nu mai sunt percepute de mulți minori ca produse destinate exclusiv adulților, ci ca accesorii de consum, obiecte de modă, produse „cool”, asemănătoare unor gadgeturi, markere, jucării sau dulciuri ambalate colorat. Prin designul lor, prin varietatea de arome și prin promovarea indirectă în mediul digital, aceste dispozitive ajung să exercite o atracție specială asupra adolescenților, într-o etapă de vârstă în care curiozitatea, influența grupului și expunerea la modele promovate pe rețelele de socializare pot favoriza inițierea timpurie în consumul de nicotină sau de produse similare.

Legislația națională interzice deja vânzarea acestor produse către persoanele care nu au împlinit vârsta de 18 ani. Cu toate acestea, simpla existență a interdicției nu este suficientă dacă mecanismele de aplicare rămân incomplete. În practică, verificarea vârstei cumpărătorului poate rămâne formală, iar vânzarea prin mijloace electronice sau livrarea prin curier poate permite evitarea controlului real asupra vârstei persoanei care cumpără ori primește produsul.

De asemenea, actualul cadru legislativ pune accent pe avertismentele de pe ambalaj, însă în cazul țigaretelor electronice de unică folosință ambalajul este, de regulă, îndepărtat imediat după cumpărare. Produsul care rămâne în mâna consumatorului este dispozitivul propriu-zis, iar acesta poate continua să aibă un aspect atractiv, colorat, lipsit de orice avertizare vizibilă privind interdicția de utilizare de către minori sau riscurile asociate consumului.

În acest context, se impune completarea legislației în vigoare cu măsuri clare, aplicabile și proporționale, care să urmărească reducerea atractivității acestor produse pentru minori, limitarea promovării directe și indirecte, întărirea verificării vârstei cumpărătorului și crearea unui regim de comercializare mai responsabil.

2. Necesitatea intervenției legislative

Autorii prezentei inițiative legislative au promovat anterior o propunere legislativă având ca obiect reglementarea și interzicerea dispozitivelor electronice pentru vapare de unică folosință, inspirată de soluții legislative adoptate sau discutate în alte state europene, precum Franța, Belgia și Regatul Unit. Această abordare a avut ca fundament protejarea sănătății publice, prevenirea accesului minorilor la produse care pot conține nicotină și reducerea impactului negativ asupra mediului generat de dispozitivele de unică folosință.

Cu toate acestea, în cadrul procedurii de avizare au fost formulate observații potrivit cărora interdicția totală a acestor produse ar putea fi considerată o măsură excesivă, cu impact major asupra unei întregi piețe, asupra comercianților și asupra operatorilor economici care desfășoară activități legale. De asemenea, s-a reținut că o asemenea măsură poate ridica probleme de proporționalitate, în special din perspectiva liberei circulații a mărfurilor și a obligației statului de a alege, atunci când este posibil, instrumente mai puțin restrictive, dar apte să atingă scopul de protecție a sănătății publice.

Prezenta inițiativă legislativă pornește tocmai de la aceste observații și propune o soluție legislativă echilibrată. Ea nu urmărește interzicerea totală a țigaretelor electronice de unică folosință și nu blochează piața pentru consumatorii adulți. Scopul său este acela de a împiedica transformarea acestor produse în obiecte atractive pentru copii și adolescenți, de a face vizibil caracterul lor de produse interzise minorilor și de a introduce reguli mai stricte privind modul de prezentare, promovare, vânzare și livrare.

Prin urmare, prezenta propunere legislativă reprezintă o alternativă proporțională la interdicția totală. Ea nu elimină produsul de pe piață, ci elimină acele elemente de prezentare și comercializare care îl fac deosebit de atractiv pentru minori: culorile stridente, denumirile de arome cu trimitere la dulciuri sau băuturi, elementele grafice de tip jucărie sau joc, promovarea prin rețele de socializare, reducerile comerciale, campaniile cu premii, expunerea vizibilă la raft și vânzarea la distanță fără verificarea reală a vârstei.

Această intervenție este necesară deoarece protejarea minorilor nu poate fi lăsată exclusiv în sarcina unei interdicții generale de vânzare către persoanele sub 18 ani. O interdicție este eficientă doar dacă este însoțită de obligații concrete: verificarea actului de identitate, sisteme reale de confirmare a vârstei la vânzarea prin internet, verificare la livrare, limitarea expunerii vizibile și reducerea atractivității vizuale a produsului.

3. Obiectivele propunerii legislative

Prezenta propunere legislativă urmărește cinci obiective principale.

Primul obiectiv este reducerea atractivității țigaretelor electronice de unică folosință pentru minori. În acest scop, se propune ca aceste produse să nu mai poată fi introduse pe piață în forme, culori, combinații grafice, ambalaje sau denumiri care pot sugera produse destinate copiilor ori adolescenților. Se interzic

culorile fluorescente, culorile neon, combinațiile cromatice stridente, desenele, personajele, simbolurile de tip joc sau jucărie, reprezentările de dulciuri, deserturi, băuturi răcoritoare sau energizante, precum și alte elemente vizuale ori comerciale care pot induce percepția că produsul este unul recreativ, alimentar sau lipsit de risc.

Al doilea obiectiv este creșterea vizibilității avertismentelor. Se propune ca pe corpul dispozitivului, nu doar pe ambalaj, să fie inscripționate în mod vizibil, lizibil și durabil avertismentele „INTERZIS MINORILOR SUB 18 ANI” și „FUMATUL DĂUNEAZĂ GRAV SĂNĂTĂȚII”. Această soluție este justificată de particularitatea țigaretelor electronice de unică folosință: după deschiderea ambalajului, acesta este de regulă aruncat, iar dispozitivul rămâne singurul obiect vizibil pentru utilizator și pentru cei din jur. Avertizarea directă pe dispozitiv are rol preventiv, educativ și de descurajare, în special în mediile frecventate de minori.

Al treilea obiectiv este întărirea controlului privind vârsta cumpărătorului. Se propune ca vânzătorii să aibă obligația de a solicita prezentarea unui document de identitate atunci când cumpărătorul nu poate fi identificat în mod evident ca persoană majoră, precum și în toate cazurile în care acesta pare a avea vârsta sub 25 de ani. Pragul de 25 de ani nu reprezintă o interdicție de cumpărare pentru persoanele majore și nu modifică limita legală de 18 ani. El reprezintă un prag preventiv de verificare, menit să evite situațiile în care minori de 16 sau 17 ani pot fi confundați cu persoane majore. Persoanele care au împlinit 18 ani pot cumpăra produsul, dar trebuie să își dovedească vârsta atunci când există risc de confuzie.

Al patrulea obiectiv este reglementarea vânzării la distanță. Se propune ca vânzarea țigaretelor electronice de unică folosință prin mijloace electronice, pagini de internet, platforme electronice, aplicații informatice sau alte forme de vânzare la distanță să fie permisă numai prin cont de utilizator și numai după confirmarea vârstei printr-un sistem de verificare care atestă împlinirea vârstei de 18 ani. Se interzice finalizarea comenzii fără cont de utilizator sau fără verificarea prealabilă a vârstei.

Al cincilea obiectiv este reglementarea predării prin curier și a expunerii în punctele de vânzare. Produsul nu trebuie să poată fi comandat de o persoană adultă și predat ulterior unui minor, lăsat la ușă, la vecini, la recepție sau în alte locuri unde verificarea vârstei nu mai poate fi realizată. De asemenea, în magazinele nespecializate, aceste produse nu trebuie să fie expuse vizibil la casele de marcat, pe tezghele, în vitrine sau în zone accesibile direct consumatorilor, întrucât expunerea repetată și vizibilă contribuie la normalizarea produsului în rândul copiilor și adolescenților.

4. Soluțiile legislative propuse

Prezenta propunere legislativă modifică și completează Legea nr. 201/2016 și Legea nr. 349/2002, fără a crea un act normativ paralel și fără a fragmenta reglementarea existentă.

Prin modificarea Legii nr. 201/2016 se introduce o definiție a țigaretii electronice de unică folosință, formulată într-un limbaj juridic clar, fără termeni tehnici improprii sau cuvinte care nu se regăsesc în vocabularul limbii române. Definiția are rolul de a identifica produsul după caracteristicile sale reale: dispozitiv complet asamblat, care conține din fabricație lichidul destinat utilizării și care nu este conceput, proiectat sau destinat reumplerii ori reutilizării după consumarea lichidului, a cartușului, capsulei sau rezervorului.

Tot prin modificarea Legii nr. 201/2016 se instituie obligația inscripționării avertismentelor direct pe corpul dispozitivului. Această obligație nu înlocuiește avertismentele existente pe ambalaje, ci le completează, având în vedere că în cazul țigaretelor electronice de unică folosință dispozitivul este elementul care rămâne în posesia consumatorului pe întreaga durată de utilizare.

Propunerea introduce reguli privind prezentarea neutră a acestor produse, prin interzicerea elementelor grafice, cromatice, sonore, luminoase sau comerciale care pot crește atractivitatea pentru minori. Nu este vizată informarea obiectivă a consumatorului adult, ci doar eliminarea acelor mijloace de prezentare care transformă produsul într-un obiect cu aparență de jucărie, accesoriu de modă, produs alimentar sau instrument de divertisment.

Se completează, de asemenea, regimul privind publicitatea și promovarea, pentru a include formele moderne de comunicare comercială: rețele de socializare, platforme de partajare a conținutului video, servicii de transmitere în direct prin internet, aplicații pentru telefoane mobile, coduri de reducere, legături electronice care generează comisioane, recenzii comerciale, prezentări de despachetare, concursuri, tombole, campanii cu premii, mostre gratuite sau plasare de produs. Aceste forme de promovare au un impact deosebit asupra minorilor, deoarece se desfășoară frecvent în medii digitale accesate de copii și adolescenți.

Prin modificarea Legii nr. 349/2002 se întărește obligația de verificare a vârstei. Textul actual, care permite vânzătorilor să solicite actul de identitate, este transformat într-o obligație clară în situațiile în care cumpărătorul pare tânăr sau există risc de confuzie privind vârsta. În lipsa prezentării documentului de identitate, vânzarea este interzisă.

De asemenea, se introduc reguli clare pentru vânzarea prin mijloace electronice și pentru livrarea prin curier. Vânzarea la distanță este permisă numai prin cont de utilizator confirmat printr-un sistem de verificare a vârstei, iar predarea coletului se face numai către o persoană majoră, după verificarea documentului de identitate. În acest fel, se închid porțile prin care minorii pot avea acces la produse comandate prin internet sau primite prin intermediul altor persoane.

Propunerea reglementează și expunerea acestor produse în punctele de vânzare nespecializate. În magazine alimentare, magazine mixte, stații de distribuție a carburanților, chioșcuri și alte unități de comerț cu amănuntul cu profil general, țigaretile electronice de unică folosință nu vor mai putea fi expuse

vizibil publicului și nu vor mai putea fi amplasate la casele de marcat, pe tejghele, în vitrine sau pe standuri deschise. Ele vor putea fi eliberate numai la cererea cumpărătorului, cu respectarea obligației de verificare a vârstei.

În privința sancțiunilor, propunerea menține fermitatea acolo unde fapta este gravă, respectiv vânzarea sau predarea către minori, dar introduce un regim gradual pentru neregulile de procedură, de expunere sau de promovare. Astfel, se evită caracterul disproporționat al sancțiunilor, se permite remedierea situațiilor constatate și se asigură un echilibru între protecția sănătății publice și dreptul operatorilor economici de a-și desfășura activitatea în condiții previzibile.

5. Caracterul proporțional al măsurii

Prezenta propunere legislativă are un caracter proporțional, deoarece nu instituie o interdicție totală de comercializare a țigaretelor electronice de unică folosință. Produsul rămâne disponibil pentru persoanele adulte, în condițiile legii. Măsurile propuse vizează exclusiv reducerea accesului minorilor, diminuarea atractivității produsului pentru aceștia, eliminarea promovării comerciale agresive și întărirea verificării vârstei.

Proporționalitatea rezultă și din faptul că propunerea nu afectează în mod egal toate produsele conexe, ci se concentrează asupra unei categorii cu risc specific: țigaretelile electronice de unică folosință. Acestea au particularitatea de a fi ușor de procurat, ușor de ascuns, ușor de utilizat și frecvent prezentate într-o formă vizuală atractivă pentru adolescenți.

De asemenea, inițiativa nu interzice comunicarea informațiilor necesare consumatorului adult, nu împiedică identificarea produsului și nu elimină posibilitatea comercializării legale. Ea interzice doar acele forme de prezentare și promovare care pot transforma produsul într-un obiect atractiv pentru minori.

În ceea ce privește pragul de 25 de ani pentru solicitarea documentului de identitate, acesta nu reprezintă o nouă limită de vârstă pentru cumpărare. Limita legală rămâne 18 ani. Pragul de 25 de ani este o măsură de prudență pentru verificarea vârstei, folosită pentru a evita erorile de apreciere ale vânzătorului în cazul persoanelor cu aspect tânăr. O asemenea măsură nu restrânge dreptul persoanelor majore de a cumpăra, ci doar condiționează vânzarea de dovedirea vârstei în cazurile în care există risc de confuzie.

Sanctiunile propuse sunt, de asemenea, diferențiate. Faptele grave, precum vânzarea sau predarea către minori, sunt sancționate mai sever. În schimb, neregulile privind procedurile de vânzare la distanță, expunerea la raft sau ofertele comerciale sunt sancționate gradual, cu posibilitatea remedierii situației și cu aplicarea suspendării doar în caz de repetare a faptei. Această abordare răspunde necesității de a proteja minorii fără a crea o povară disproporționată asupra operatorilor economici.

6. Impactul social și sanitar

Impactul social al prezentei propuneri legislative este unul pozitiv, întrucât măsurile urmăresc reducerea expunerii minorilor la produse care pot favoriza

dependența de nicotină sau normalizarea consumului de produse destinate inhalării.

Adolescența este o perioadă de vulnerabilitate crescută la influențe comerciale și sociale. Produsele prezentate colorat, cu arome dulci, cu denumiri atractive și cu promovare prin canale digitale pot crea percepția falsă că utilizarea lor este lipsită de riscuri. În realitate, utilizarea acestor produse poate conduce la inițierea timpurie în consumul de nicotină, la formarea unor obiceiuri de consum și la creșterea toleranței față de produse din aceeași categorie sau din categorii apropiate.

Inscripționarea avertismentelor direct pe dispozitiv are rolul de a schimba percepția asupra produsului. Un dispozitiv care poartă vizibil mesajul „INTERZIS MINORILOR SUB 18 ANI” nu mai poate fi prezentat social ca simplu accesoriu colorat sau obiect de divertisment. În același timp, avertismentul „FUMATUL DĂUNEAZĂ GRAV SĂNĂTĂȚII” transmite un mesaj de sănătate publică ușor de înțeles, cunoscut de populație și asociat produselor cu risc pentru sănătate.

Interzicerea expunerii vizibile în punctele de vânzare nespecializate contribuie la reducerea contactului vizual repetat al minorilor cu aceste produse. Magazinele alimentare, magazinele mixte, stațiile de distribuție a carburanților și chioșcurile sunt spații frecventate inclusiv de copii. Amplasarea produselor la casă sau în vitrine vizibile contribuie la normalizarea lor și la creșterea curiozității în rândul minorilor.

Reglementarea promovării prin rețele de socializare și alte canale digitale este necesară deoarece aceste mijloace de comunicare pot avea un efect mult mai puternic asupra adolescenților decât publicitatea clasică. Un produs prezentat de persoane influente în mediul digital, asociat cu reduceri, coduri promoționale, campanii cu premii sau recenzii comerciale, poate ajunge rapid la un public tânăr, chiar și atunci când promovarea nu este adresată explicit minorilor.

7. Impactul asupra mediului economic

Prezenta propunere legislativă nu interzice activitatea economică a operatorilor din domeniu și nu elimină piața țigaretelor electronice de unică folosință pentru consumatorii adulți. Operatorii economici vor putea continua să producă, să importe, să distribuie și să comercializeze aceste produse, cu respectarea unor condiții suplimentare privind prezentarea, avertizarea, promovarea și verificarea vârstei.

Impactul asupra mediului economic este unul moderat și justificat de interesul public urmărit. Comercianții și producătorii vor beneficia de termene de conformare, astfel încât adaptarea etichetării, ambalajelor, procedurilor de vânzare la distanță și modului de expunere să se poată realiza fără blocarea bruscă a activității.

Prin caracterul gradual al sancțiunilor și prin diferențierea între faptele grave și neregulile administrative, propunerea urmărește să evite o sarcină excesivă asupra operatorilor economici. Măsura nu urmărește sancționarea comercianților

de bună-credință, ci responsabilizarea acestora și eliminarea practicilor care facilitează accesul minorilor la produse interzise vârstei lor.

Totodată, un cadru legal mai clar poate avea efecte pozitive pentru piață, prin eliminarea concurenței neloiale între operatorii care respectă legea și cei care se bazează pe vânzări către persoane tinere, pe promovare agresivă sau pe evitarea verificării vârstei.

8. Impactul bugetar

Prezenta propunere legislativă nu generează un impact bugetar semnificativ asupra bugetului de stat. Măsurile propuse se aplică, în principal, prin intermediul autorităților care au deja atribuții în domeniul protecției consumatorilor, sănătății publice, controlului produselor din tutun și produselor conexe, precum și în domeniul constatării contravențiilor.

Eventualele activități de control se vor desfășura în cadrul atribuțiilor existente ale instituțiilor competente. Emiterea normelor tehnice prin ordin comun al ministrului sănătății și al președintelui Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor nu presupune înființarea unor structuri noi și nu implică cheltuieli suplimentare semnificative.

Pe termen mediu și lung, reducerea accesului minorilor la astfel de produse poate avea efecte pozitive asupra sănătății publice și poate contribui la diminuarea costurilor sociale și sanitare asociate consumului timpuriu de nicotină și formării dependenței.

9. Compatibilitatea cu dreptul Uniunii Europene

Prezenta propunere legislativă este concepută cu respectarea principiilor proporționalității, nediscriminării și protecției sănătății publice. Ea nu instituie o interdicție totală de introducere pe piață sau de comercializare, ci stabilește reguli privind prezentarea, avertizarea, promovarea și vânzarea către consumatori, în special pentru protecția minorilor.

Măsurile propuse sunt aplicabile în mod nediscriminatoriu tuturor produselor vizate, indiferent de originea acestora, de producător, importator sau comerciant. Scopul lor nu este restrângerea comerțului, ci asigurarea unui nivel ridicat de protecție a sănătății publice, în special a copiilor și adolescenților.

În măsura în care anumite dispoziții pot constitui reglementări tehnice sau pot intra în sfera obligațiilor de notificare către Comisia Europeană, autoritățile competente vor îndeplini procedurile necesare potrivit dreptului Uniunii Europene și dispozițiilor interne aplicabile.

Prin această abordare, propunerea legislativă evită caracterul excesiv al unei interdicții totale și optează pentru o intervenție legislativă punctuală, justificată, graduală și proporțională.

10. Concluzii

Prezenta propunere legislativă răspunde unei probleme reale: accesul minorilor la țigarete electronice de unică folosință și atractivitatea deosebită a acestor produse pentru copii și adolescenți.

Inițiativa nu interzice piața, nu sancționează consumatorii adulți și nu urmărește blocarea unei industrii. Ea stabilește reguli clare pentru ca aceste produse să nu mai fie prezentate ca obiecte colorate, dulci, distractive sau lipsite de risc, să nu mai fie promovate agresiv prin mijloace digitale și să nu mai poată fi cumpărate ori primite de minori prin lipsa verificării reale a vârstei.

Prin inscripționarea avertismentelor direct pe corpul dispozitivului, prin prezentarea neutră, prin interzicerea elementelor atractive pentru minori, prin verificarea obligatorie a vârstei, prin reglementarea vânzării la distanță, prin verificarea la livrare și prin limitarea expunerii vizibile în punctele de vânzare nespecializate, propunerea creează un cadru legal mai responsabil, mai clar și mai eficient.

În esență, prezenta lege transmite un mesaj simplu și necesar: produsele destinate adulților nu trebuie ambalate, promovate și vândute ca produse atractive pentru copii.

Inițiator:

Nini-Alexandru Pascalini

Deputat Circumscripția nr. 4 Bacău